

КОМУНАЛЬНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ХОРТИЦЬКА НАЦІОНАЛЬНА НАВЧАЛЬНО-РЕАБІЛІТАЦІЙНА
АКАДЕМІЯ» ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ

Кафедра природничо-наукових дисциплін

ЗАТВЕРДЖУЮ

Перший проректор
комунального вищого
навчального закладу «Хортицька
національна навчально-
реабілітаційна академія»
Запорізької обласної ради

О. Л. Шоднякова
2018 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗП 1.09 Вікова та педагогічна психологія

Галузь знань	01	Освіта
Спеціальність	013	Початкова освіта
Рівень освіти	перший (бакалаврський)	

2018–2019 навчальний рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Вікова та педагогічна психологія» для студентів першого курсу факультету реабілітаційної педагогіки та соціальної роботи першого (бакалаврського) рівня освіти спеціальності 013 «Початкова освіта».

РОЗРОБНИК:

Антоненко І.Ю., доцент кафедри природничо-наукових дисциплін,
кандидат психологічних наук

Розглянуто на засіданні кафедри природничо-наукових дисциплін
протокол від 01 лютого 2018 року № 6

Завідувач кафедри
природничо-наукових дисциплін

І.Ю. Антоненко

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		форма навчання	денна
Кількість кредитів – 4	Галузь знань 01 «Освіта»	Нормативна	
	Спеціальність 013 «Початкова освіта»	Семестр	2-й
Модулів – 4	Освітній рівень: перший (бакалаврський)	Аудиторні години: 60 год	
Змістових модулів – 4		Лекції: 34 год.	Практичні, семінарські: 26 год.
Загальна кількість годин – 120			Лабораторні: год
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 4		Самостійна робота 60 год.	
		Вид контролю: екзамен	

2. ЗАПЛАНОВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Мета навчального курсу: засвоєння студентами закономірностей психічного розвитку особистості людини на різних вікових етапах, вивчення психологічних особливостей навчання, виховання та педагогічної діяльності.

Завдання навчальної дисципліни:

- ознайомлення студентів з основними поняттями, принципами, концепціями вікової та педагогічної психології;
- висвітлення специфіки психічного розвитку людини на різних етапах онтогенезу;
- аналіз підходів до періодизації психічного розвитку особистості;
- розкриття психологічних закономірностей процесу виховання і самовиховання;
- характеристика психологічних основ навчання;
- аналіз особливостей педагогічної діяльності і особистості учителя;
- озброєння студентів методами психологічного вивчення вікових та індивідуальних особливостей дітей.

Згідно з вимогами освітньої програми студенти повинні досягнути таких результатів навчання (компетентностей):

- знати основні закономірності психічного розвитку індивіда на різних етапах;
- орієнтуватися у принципах і методах побудови досліджень у віковій та педагогічній психології;
- знати особливості формування пізнавальних, емоційно-вольових процесів та особистості протягом онтогенезу;
- аналізувати концепції та теорії розвитку людини;
- знати види соціальних інститутів виховання;
- знати методи формування особистості на різних етапах онтогенезу;
- орієнтуватися в основах психології навчання;
- знати основи психології педагогічної діяльності;
- визначати та диференціювати основні поняття дисципліни;
- застосовувати отриманні знання з вікової та педагогічної психології для організації діяльності осіб різного віку;
- враховувати в навчально-виховному процесі сенситивні періоди розвитку та вікові особливості дитини;
- користуватися методами вікової та педагогічної психології;
- визначати особливості пізнавального, особистісного та соціального розвитку людини на різних етапах онтогенезу;
- аналізувати психологічні особливості діяльності суб'єктів педагогічного процесу.

3. ПРОГРАМА НАВЧальної ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. Теоретичні основи вікової психології. Психічний розвиток дитини від народження до вступу в школу

Тема 1. Вікова психологія як наука.

Предмет та структура вікової психології. Загальна характеристика віку. Методи вікової психології.

Тема 2. Основні напрямки зарубіжної вікової психології.

Психоаналіз про закономірності психічного розвитку. Епігенетична концепція Е. Еріксона. Стадії життєвого циклу за Е. Еріксоном. Поняття особистісної ідентичності.

Біхевіоризм про особливості розвитку дитини. Когнітивна модель Ж. Піаже (генетична психологія). Стадії когнітивного розвитку за Ж. Піаже. Гуманістична психологія про закономірності особистісного розвитку. Компоненти особистості за З. Фрейдом. Стадії розвитку особистості за З. Фрейдом.

Тема 3. Характеристика основних напрямків вітчизняної вікової психології.

Культурно-історична концепція Л.С. Виготського. Психологія відносин про закономірності дитячого розвитку. Діяльнісний підхід до аналізу психіки дитини.

Тема 4. Характеристика розвитку психіки в онтогенезі.

Поняття розвитку. Закономірності психічного розвитку. Фактори та рушійні сили психічного розвитку. Роль біологічних факторів психічного розвитку. Значення соціальних факторів психічного розвитку. Вікова періодизація психічного розвитку. Критерії характеристики вікових етапів.

Тема 5. Особливості психічного розвитку новонародженого та немовляти.

Соціальна ситуація розвитку в немовлячому віці. Рухова активність дитини немовлячого віку. Маніпулювання предметами. Розвиток психічних процесів і мовлення немовля. Розвиток відчуттів та сприймання у дітей немовлячого віку. Особливості розвитку пам'яті немовлят. Специфіка уяви дітей з народження до 1 року життя. Характеристика розвитку мислення дітей немовлячого віку. Становлення уваги немовлят. Початок розвитку мовлення дітей немовлячого віку. Передумови особистісного розвитку в немовлячому віці. Розвиток спілкування в немовлячому віці.

Тема 6. Психологічні особливості розвитку дитини в ранньому віці.

Соціальна ситуація розвитку в ранньому віці. Виникнення предметної та ігрової діяльності у дитини раннього віку. Розвиток психічних процесів в ранньому дитинстві. Розвиток відчуттів та сприймання дітей раннього віку. Особливості розвитку пам'яті у ранньому віці. Специфіка уяви дітей у віці з 1 до 3 років. Характеристика розвитку мислення дітей раннього віку. Становлення уваги в ранньому віці. Розвиток мовлення дітей раннього віку. Розвиток особистості у віці від 1 року до 3-х років. Криза трирічного віку. Комунікативний та поведінковий розвиток в ранньому дитинстві.

Тема 7. Психічний розвиток дитини в дошкільному віці.

Соціальна ситуація розвитку в дошкільному віці. Предметна діяльність і гра в дошкільному віці. Розвиток психічних процесів дошкільника. Розвиток мовлення дитини дошкільного віку. Розвиток особистості дошкільника. Комунікативний та поведінковий розвиток в дошкільному віці. Характеристика компонентів готовності дитини до школи. Методи діагностики готовності дитини до школи.

Змістовий модуль 2. Психічний розвиток дитини в шкільний період. Психологія дорослої людини

Тема 8. Психічний розвиток дитини молодшого шкільного віку.

Соціальна ситуація розвитку в молодшому шкільному віці. Навчальна і трудова діяльність молодшого школяра. Розвиток психічних процесів дитини молодшого шкільного віку. Розвиток відчуттів та сприймання дітей молодшого шкільного віку. Особливості розвитку пам'яті молодших школярів. Специфіка уяви дітей молодших школярів. Характеристика розвитку мислення дітей молодшого шкільного віку. Становлення уваги молодших школярів. Розвиток мовлення дітей молодшого шкільного віку. Особистісний розвиток молодшого школяра. Комунікативний та поведінковий розвиток в молодшому шкільному віці.

Тема 9. Психологія підлітка.

Соціальна ситуація розвитку підлітка. Характеристика діяльності дитини підліткового віку. Розвиток психічних процесів підлітка. Розвиток відчуттів та сприймання дітей підліткового віку. Особливості розвитку пам'яті підлітків. Характеристика розвитку мислення та уяви дітей середнього шкільного віку.

Становлення уваги підлітків. Розвиток мовлення дітей підліткового віку. Причини «кризи 13 років». Особистісний розвиток в підлітковому віці. Комунікативний та поведінковий розвиток підлітка.

Тема 10. Психологія ранньої юності.

Соціальна ситуація розвитку в ранньому юнацькому віці. Характеристика діяльності старших школярів. Удосконалення психічних процесів в ранній юності. Розвиток відчуттів та сприймання осіб старшого шкільного віку. Особливості розвитку пам'яті старшокласників. Характеристика розвитку мислення та уяви у ранній юності. Становлення уваги старшокласників. Розвиток мовлення у ранній юності. Формування особистості в старшому шкільному віці. Комунікативний та поведінковий розвиток в ранній юності.

Тема 11. Психологія важкої дитини.

Поняття та класифікація «важких» дітей. Причини важковихованості. Ознаки важковихованості. Організація роботи з педагогічно занедбаними дітьми.

Тема 12. Розвиток особистості в дорослому віці.

Періодизація розвитку дорослої людини. Соціальна ситуація розвитку та психологічні особливості в період юності (від 17 до 20-23 років). Соціальна ситуація і особливості психічного розвитку в молодості (від 20-23 до 28-30 років). Види та причини криз дорослого життя. Профілактика криз дорослого життя.

Тема 13. Психологія середньої дорослості.

Соціальна ситуація розвитку в зрілості. Соціальний, особистісний та психічний розвиток у зрілому віці (від 28-30 років до 50 років).

Тема 14. Психологічні особливості пізньої дорослості.

Ситуація розвитку та психологічні особливості людини в період пізньої зрілості або похилого віку (від 50 до 60-70 років). Старість (після 60-70 років). Психологічні проблеми старості. Особливості психічного старіння. Ставлення до смерті.

Змістовий модуль 3. Загальні питання психології виховання та самовиховання

Тема 15. Предмет і методи педагогічної психології.

Предмет і завдання педагогічної психології. Структура педагогічної психології. Методи педагогічної психології.

Тема 16. Теоретичні основи виховання.

Предмет і завдання психології виховання. Теорії виховання. Фактори формування особистості в процесі виховання. Інститути виховання. Технологія ефективної виховної діяльності. Класифікація методів виховання. Визначення ефективності виховання.

Тема 17. Соціально-психологічні аспекти виховання.

Спілкування та виховання. Колектив та розвиток особистості. Сім'я та виховання. Формування та зміна соціальних установок.

Тема 18. Психологія самовиховання та перевиховання.

Самовиховання: умови, етапи, методи. Етапи, принципи, напрямки перевиховання. Методи самовиховання. Критерії ефективності самовиховання.

Тема 19. Виховання у немовлячому і ранньому віці.

Виховання дітей немовлячого віку. Початок формування соціально важливих якостей дитини раннього віку. Моральне виховання в перші роки життя. Фізичне та гігієнічне виховання в ранні роки. Фізичне виховання в ранньому віці. Гігієнічне виховання в ранні роки.

Тема 20. Виховання в дошкільному і молодшому шкільному віці.

Напрямки становлення характеру дитини дошкільного та молодшого шкільного віку. Виховання дошкільника та молодшого школяра у грі. Виховання дошкільника та молодшого школяра в домашній праці. Виховання в навчальній діяльності дітей

дошкільного та молодшого шкільного віку. Поняття гри. Види ігор. Структура гри. Значення гри для соціального, особистісного, пізнавального розвитку дітей.

Тема 21. Виховання підлітків та юнаків.

Особливості особистісного розвитку підлітків та юнаків, які необхідно враховувати при здійсненні виховного впливу. Моральне виховання підлітків та юнаків. Формування свідомої дисципліни. Розумове виховання осіб підліткового та раннього юнацького віку. Правове та екологічне виховання підлітків та юнаків. Статеве виховання і підготовка юнаків до сімейного життя. Виховання несприйнятливості підлітків та юнаків до наркогенних речовин. Види та характеристики молодіжних субкультур. Виховний потенціал молодіжних субкультур.

Змістовий модуль 4. Психологія навчання та педагогічної діяльності

Тема 22. Теоретичні основи навчання.

Навчальна діяльність, навчання, учіння, наuczіння. Співвідношення навчання та розвитку. Особистісно-діяльнісний підхід до організації навчального процесу. Наuczіння дітей в немовлячому та ранньому віці. Психологічні основи навчання дошкільників. Навчання в молодшому, середньому та старшому шкільному віці.

Тема 23. Психологія навчання.

Традиційне та проблемне навчання. Програмоване навчання. Комп'ютерне та алгоритмізоване навчання. Розвиваюче навчання. Теорія поетапного формування розумових дій.

Тема 24. Загальна характеристика навчальної діяльності.

Загальна характеристика та структура навчальної діяльності. Фактори успішності навчальної діяльності. Навчальна мотивація. Засвоєння – центральна ланка навчальної діяльності. Самостійна робота – вища форма навчальної діяльності. Поняття самостійної роботи. Індивідуально-психологічні особливості та прийоми самостійної навчальної діяльності. Прийоми саморегулювання учіння (самоперевірка, самооцінювання тощо). Загальна характеристика умінь вчитися.

Тема 25. Особистість педагога.

Місце педагога у сучасному суспільстві. Професійно-педагогічні особливості педагога.

Тема 26. Характеристика педагогічної діяльності.

Загальна характеристика педагогічної діяльності. Структура педагогічної діяльності. Стилi педагогічної діяльності. Педагогічне спілкування. Бар'єри педагогічної взаємодії. Психологічний аналіз уроку в діяльності педагога. Поняття стилю педагогічної діяльності. Види стилів педагогічної діяльності. Індивідуальний стиль діяльності педагога.

Тема 27. Керівництво дитячими групами і педагогічним колективом.

Основні психолого-педагогічні задачі роботи в дитячих групах. Поняття «група» та «колектив». Навчання дітей навичкам спілкування. Напрямки формування ділових та моральних взаємин дітей. Умови оптимальної організації спільної діяльності дітей в групах. Методи і стилі керівництва педагогічним колективом. Критерії, показники, шляхи підвищення діяльності педагогічного колективу.

Тема 28. Психологія педагогічної саморегуляції.

Психологічні проблеми вчителя. Методи самовиховання педагога. Методи психокорекції педагога. Самоконтроль і самовиховання педагога. Самодіагностика та аутотренінг в роботі педагога.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин						
	денна форма						
	Усього	Аудиторні	Лекції	Практичні	Семінари	Індивідуал. консульт.	Самостійні
1	2	3	4	5	6	7	8
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи вікової психології. Психічний розвиток дитини від народження до вступу в школу							
1. Вікова психологія як наука	3	2	1		-	-	2
2. Основні напрямки зарубіжної вікової психології	3	1	1		-	-	2
3. Характеристика основних напрямків вітчизняної вікової психології	4	2	1	1	-	-	2
4. Характеристика розвитку психіки в онтогенезі	4	2	1	1	-	-	2
5. Особливості психічного розвитку новонародженого та немовляти	4	2	1	1	-	-	2
6. Психологічні особливості розвитку дитини в ранньому віці	4	2	1	1	-	-	2
7. Психічний розвиток дитини в дошкільному віці	4	2	1	1	-	-	2
Разом за змістовим модулем 1	26	12	7	5	-	-	14
Змістовий модуль 2. Психічний розвиток дитини в шкільний період. Психологія дорослої людини							
8. Психічний розвиток дитини молодшого шкільного віку	4	2	1	1	-	-	2
9. Психологія підлітка	4	2	1	1	-	-	2
10. Психологія ранньої юності	4	2	1	1	-	-	2
11. Психологія важкої дитини	4	2	1	1	-	-	2
12. Розвиток особистості в дорослому віці	4	2	1	1	-	-	2
13. Психологія середньої дорослості	4	2	1	1	-	-	2
14. Психологічні особливості пізньої дорослості	4	2	1	1	-	-	2
Разом за змістовим модулем 2	28	14	7	7	-	-	14
Змістовий модуль 3. Загальні питання психології виховання та самовиховання							
15. Предмет і методи педагогічної психології	4	2	1	1	-	-	2
16. Теоретичні основи виховання	4	2	1	1	-	-	2
17. Соціально-психологічні аспекти виховання	5	3	2	1	-	-	2
18. Психологія самовиховання та перевиховання	5	3	2	1	-	-	2

19. Виховання у немовлячому і ранньому віці	4	2	1	1	-	-	2
20. Виховання в дошкільному і молодшому шкільному віці	5	3	2	1	-	-	4
21. Виховання підлітків та юнаків	4	2	1	1	-	-	2
Разом за змістовим модулем 3	33	17	10	7	-	-	16
Змістовий модуль 4. Психологія навчання та педагогічної діяльності							
22. Теоретичні основи навчання	4	2	1	1	-	-	2
23. Психологія навчання	5	3	2	1	-	-	2
24. Загальна характеристика учбової діяльності	4	2	1	1	-	-	2
25. Особистість педагога	4	2	1	1	-	-	2
26. Характеристика педагогічної діяльності	4	2	1	1	-	-	2
27. Керівництво дитячими групами і педагогічним колективом	5	3	2	1	-	-	2
28. Психологія педагогічної саморегуляції	7	3	2	1	-	-	4
Разом за змістовим модулем 4	33	17	10	7	-	-	16
Всього	120	60	34	26	-	-	60

5. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	№ теми	Назва теми, завдання практичної роботи	Кількість годин
1	2	3	4
1.	4	<i>Характеристика розвитку психіки в онтогенезі.</i> Завдання: навести аргументи «за» та «проти» тверджень соціогенетичного та біогенетичного підходів до проблеми психічного розвитку (робота у мікрогрупах).	1
2.	6	<i>Психологічні особливості розвитку дитини в ранньому віці.</i> Завдання: уважно прослухати уривки з книги Корнія Чуковського «От двух до пяти: книга для родителей» та проаналізувати психологічні механізми формування мовлення у дітей.	1
3.	8	<i>Психічний розвиток дитини молодшого шкільного віку.</i> Завдання: розробити методичні рекомендації для батьків молодших школярів щодо: забезпечення сприятливих умов для виконання домашніх завдань дітьми вдома; здійснення трудового виховання молодших школярів в домашніх умовах; економічного виховання дітей молодшого шкільного віку (робота в мікрогрупах).	1
4.	9	<i>Психологія підлітка.</i> Завдання: спробувати себе у ролі консультанта з проблеми поганої поведінки підлітків. Група студентів розподіляється на «психологів» та «батьків» (або «вчителів»). «Батьки» або «вчителі» складають запитання до «психологів» щодо вирішення проблем виховання підлітків вдома / у школі. Психологи відповідають (можлива робота над відповідями у мікрогрупі). Потім студенти міняються місцями.	1
5.	18	<i>Психологія самовиховання та перевиховання.</i> Завдання: скласти програму самовиховання і саморозвитку в сфері діяльності, спілкування, здоров'я, душевного комфорту. Захистити власну програму саморозвитку. Доповісти про перші результати її впровадження.	1
6.	25	<i>Особистість педагога.</i> Завдання: складання моделі особистості сучасного педагога (робота у мікрогрупах).	1
7.	28	<i>Психологія педагогічної саморегуляції.</i> Завдання: на підставі самостійного опрацювання методичної літератури провести тренінгові вправи, спрямовані на удосконалення саморозуміння та саморегуляції педагога.	1
8.	5	<i>Особливості психічного розвитку новонародженого та немовляти.</i> 1. Розвиток відчуттів та сприймання у дітей немовлячого віку. 2. Особливості розвитку пам'яті немовлят. 3. Специфіка уяви дітей з народження до 1 року життя. 4. Характеристика розвитку мислення дітей немовлячого віку. 5. Становлення уваги немовлят. 6. Початок розвитку мовлення дітей немовлячого віку.	1

9.	6	<p><i>Психологічні особливості розвитку дитини в ранньому віці.</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розвиток відчуттів та сприймання дітей раннього віку. 2. Особливості розвитку пам'яті у ранньому віці. 3. Специфіка уяви дітей у віці з 1 до 3 років. 4. Характеристика розвитку мислення дітей раннього віку. 5. Становлення уваги в ранньому віці. 6. Розвиток мовлення дітей раннього віку. 	1
10.	7	<p><i>Психічний розвиток дитини в дошкільному віці.</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Характеристика компонентів готовності дитини до школи. 2. Методи діагностики готовності дитини до школи. 3. Психолого-педагогічні засоби розв'язання характерних проблем дітей дошкільного віку: істерична поведінка у суспільних містах, брехня, бійки, використання заниженої лексики («поганих слів») тощо. 	1
11.	8	<p><i>Психічний розвиток дитини молодшого шкільного віку.</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розвиток відчуттів та сприймання дітей молодшого шкільного віку. 2. Особливості розвитку пам'яті молодших школярів. 3. Специфіка уяви дітей молодших школярів. 4. Характеристика розвитку мислення дітей молодшого шкільного віку. 5. Становлення уваги молодших школярів. 6. Розвиток мовлення дітей молодшого шкільного віку. 	1
12	9	<p><i>Психологія підлітка.</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розвиток відчуттів та сприймання дітей підліткового віку. 2. Особливості розвитку пам'яті підлітків. 3. Характеристика розвитку мислення та уяви дітей середнього шкільного віку. 4. Становлення уваги підлітків. 5. Розвиток мовлення дітей підліткового віку. 6. Причини «кризи 13 років». 	1
13.	10	<p><i>Психологія ранньої юності.</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розвиток відчуттів та сприймання осіб старшого шкільного віку. 2. Особливості розвитку пам'яті старшокласників. 3. Характеристика розвитку мислення та уяви у ранній юності. 4. Становлення уваги старшокласників. 5. Розвиток мовлення у ранній юності. 	1
14.	12	<p><i>Тема 12. Розвиток особистості в дорослому віці</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Види та причини криз дорослого життя. 2. Профілактика криз дорослого життя. 	1
15.	14	<p><i>Психологічні особливості пізньої дорослості.</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ситуація розвитку та психологічні особливості людини в період пізньої зрілості або похилого віку (від 50 до 60-70 років) 2. Старість (після 60-70 років). Соціальна ситуація в старечому віці. Особливості психічного старіння. 3. Психологічні проблеми старості. Ставлення до смерті. 	1
16.	16	<p><i>Теоретичні основи виховання.</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Класифікація методів виховання. 2. Визначення ефективності виховання. 	1
17.	18	<p><i>Психологія самовиховання та перевиховання.</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Методи самовиховання. 2. Критерії ефективності самовиховання. 	1

18.	19	<i>Виховання у немовлячому і ранньому віці.</i> 1. Фізичне виховання в ранньому віці 2. Гігієнічне виховання в ранні роки.	1
19.	20	<i>Виховання в дошкільному і молодшому шкільному віці.</i> 1. Поняття гри. Види ігор. 2. Структура гри. 3. Значення гри для соціального, особистісного, пізнавального розвитку дітей.	1
20.	21	<i>Виховання підлітків та юнаків.</i> 1. Види та характеристики молодіжних субкультур 2. Виховний потенціал молодіжних субкультур.	1
21.	22	<i>Теоретичні основи навчіння.</i> 1. Навчіння дітей в немовлячому та ранньому віці. 2. Психологічні основи навчання дошкільників. 3. Навчання в молодшому, середньому та старшому шкільному віці.	1
22.	24	<i>Загальна характеристика навчальної діяльності.</i> 1. Поняття самостійної роботи. 2. Індивідуально-психологічні особливості та прийоми самостійної навчальної діяльності. 3. Прийоми саморегулювання учіння (самоперевірка, самооцінювання тощо). 4. Загальна характеристика уміння вчитися.	1
23.	26	<i>Характеристика педагогічної діяльності.</i> 1. Поняття стилю педагогічної діяльності. 2. Види стилів педагогічної діяльності. 3. Індивідуальний стиль діяльності педагога.	1
24.	27	<i>Керівництво дитячими групами і педагогічним колективом.</i> 1. Поняття «група» та «колектив». 2. Основні психолого-педагогічні задачі роботи в дитячих групах. 3. Методи і стилі керівництва педагогічним колективом. 4. Критерії, показники, шляхи підвищення діяльності педагогічного колективу.	1
		Усього	24

6. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

№ з/п	№ теми	Назва теми	Кількість годин
1	2	3	4
		Модуль 1. Теоретичні основи вікової психології. Психічний розвиток дитини від народження до вступу в школу	14
1.	1-7	Підготовка до письмового опитування <i>Основні напрямки зарубіжної вікової психології.</i> 1. Компоненти особистості за З. Фрейдом. 2. Стадії розвитку особистості за З. Фрейдом. 3. Стадії життєвого циклу за Е. Еріксоном. 4. Поняття особистісної ідентичності. Стадії когнітивного розвитку за Ж. Піаже.	7
2.	2, 5, 6,	Підготовка до семінарських занять	6
3.		Виконання вибіркового завдання Підготовка усних доповідей з тем: «Стадії розвитку особистості у концепціях зарубіжних психологів», «Фактори розвитку особистості у концепціях зарубіжних психологів». Реферування книги: Чуковский К. И. От двух до пяти: книга для родителей / И. К. Чуковский. – М. : Педагогика, 1990. – 384 с. Складання навчальних тестів та кросвордів з тем: «Вікова психологія як наука», «Основні напрямки зарубіжної вікової психології», «Характеристика основних напрямків вітчизняної вікової психології», «Характеристика розвитку психіки в онтогенезі»; складання таблиць з тем: «Психологічні особливості розвитку дитини в ранньому віці», «Психічний розвиток дитини в дошкільному віці».	6
		Модуль 2. Психічний розвиток дитини в шкільний період. Психологія дорослої людини	14
1.	8-13	Підготовка до письмового опитування	7
2.	8, 9, 10, 12, 14	Підготовка до семінарських занять	5
3.		Виконання вибіркового завдання Реферування книги: Байярд Р. Т. Ваш беспокойный подросток / Р. Т. Байярд, Дж. Байярд. – М. : Просвещение, 1991. – 224 с. Реферування книги: Кон И. С. Психология ранней юности : Кн. для учителя / И. С. Кон. – М. : Просвещение, 1989. – 255 с. Реферування книги: Воспитание трудного ребенка. Дети с девиантным поведением / Под ред. М. И. Рожкова. - М. : Владос, 2003. – 240 с.	4
4.		Підготовка до модульної контрольної роботи	4
		Модуль 3. Загальні питання психології виховання та самовиховання	16

1.	15-21	Підготовка до письмового опитування	7
2.	16, 18, 19, 20, 21	Підготовка до семінарських занять	7
3.		Виконання вибіркового завдання Доповідь на тему: «Специфіка особистісно-зорієнтованого виховання». Повідомлення на тему: «Психологічні основи виховання відкритості в спілкуванні і довіри до людей у немовлят». Доповідь на тему: «Виховання підлітків і юнаків в шкільних справах», «Прийоми сімейного виховання працелюбності підлітків». Реферати на тему: «Форми та методи статевого виховання старшокласників», «Форми та методи екологічного виховання молодших школярів», «Ігрові форми правого виховання в середніх класах».	5
Модуль 4. Психологія навчання та педагогічної діяльності			16
1.	22- 26, 28	Підготовка до письмового опитування	7
2.	22, 24, 26, 27	Підготовка до семінарських занять	5
3.		Виконання вибіркового завдання Доповідь на тему: «Формування позитивного ставлення школярів до навчання». Творча робота «Основні складові вміння студента вчитися». Творча робота «Найбільш продуктивний стиль педагогічної діяльності». Доповідь на тему: «Прийоми саморегуляція психічних станів».	4
5.		Підготовка до екзамену	4
Усього			60

7. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Письмове опитування, відповіді на семінарах, модульна контрольна робота, екзамен.

8. СХЕМА НАРАХУВАННЯ БАЛІВ

Кількість	ЗМ 1							ЗМ 2							ЗМ 3							ЗМ 4						
	T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15	T16	T17	T18	T19	T20	T21	T22	T23	T24	T25	T26	T27	T28
CP (28)	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1

28	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1		
МК						4										5																			5
Екзамен 30																																			

Шкала оцінювання: національна та ECTS

За шкалою ECTS	За шкалою академії	За національною шкалою	
		Екзамен	Залік
A	90 – 100 (відмінно)	5 (відмінно)	Зараховано
B	85 – 89 (дуже добре)	4 (добре)	
C	75 – 84 (добре)		
D	64 – 74 (задовільно)	3 (задовільно)	
E	60 – 63 (достатньо)		
FX	35 – 59 (незадовільно – з можливістю повторного складання)	2 (незадовільно)	Не зараховано
F	1 – 34 (незадовільно – з обов'язковим повторним курсом)		

9. ЗАВДАННЯ ДЛЯ МОДУЛЬНОЇ РОБОТИ

Варіант I

- Розкрийте сутність культурно-історичної концепції формування вищих психічних функцій.
- Як називається метод психологічного дослідження, що полягає у спеціальному створенні умов, в яких виникають певні психічні процеси, з метою встановлення психологічних фактів?
  - спостереження;
  - формуючий експеримент;
  - констатуючий експеримент.
- Дайте визначення відсутності у підлітків бажання вчитися.
- Як називається соціально засуджувана поведінка, що не є кримінально-каранною?
- Центральними новоутвореннями якого вікового періоду є створення сім'ї та набуття професійної компетентності?

Варіант II

- Розкрийте сутність поняття «зона найближчого розвитку».
- Як називається метод психологічного дослідження, що полягає у спеціальному створенні умов, в яких виникають певні психічні процеси, з метою розвитку у

досліджуваного бажаних якостей?

- а) спостереження;
  - б) формуючий експеримент;
  - в) констатуючий експеримент.
3. Назвіть провідний вид діяльності молодшого школяра.
  4. Наведіть характеристику розумового розвитку старшокласників.
  5. В чому полягає психологічний смисл «кризи середини життя»?

10. ЕКЗАМЕНАЦІЙНІ ПИТАННЯ

1. Визначте предмет та структуру вікової психології.
2. Дайте загальну характеристику віку.
3. Розкрийте поняття розвитку. Сформулюйте закономірності психічного розвитку.
4. Зазначте фактори та рушійні сили психічного розвитку.
5. Наведіть вікову періодизацію психічного розвитку.
6. Охарактеризуйте соціальну ситуацію розвитку в немовлячому віці та рухову активність дитини немовлячого віку.
7. Охарактеризуйте розвиток психічних процесів і мовлення немовляти.
8. Визначте передумови особистісного розвитку та характеристики розвитку спілкування в немовлячому віці.
9. Дайте загальну характеристику розвитку психічних процесів в ранньому дитинстві.
10. Назвіть особливості розвитку мовлення у дітей раннього віку.
11. Охарактеризуйте комунікативний та поведінковий розвиток в ранньому дитинстві.
12. Охарактеризуйте соціальну ситуацію розвитку дошкільника. Визначте особливості предметної діяльності та гри в дошкільному віці.
13. Наведіть характеристику розвитку психічних процесів дошкільника.
14. Охарактеризуйте розвиток мовлення дитини дошкільного віку.
15. Назвіть особливості розвитку особистості дошкільника.
16. Наведіть характеристики комунікативного та поведінкового розвитку в дошкільному віці.
17. Охарактеризуйте соціальну ситуацію розвитку молодшого школяра.
18. Охарактеризуйте навчальну та трудову діяльність молодшого школяра.
19. Розкрийте особливості розвитку психічних процесів та мовлення дитини молодшого шкільного віку.
20. Наведіть характеристику особистісного та поведінкового розвитку молодшого школяра.
21. Наведіть основні особливості розвитку психічних процесів і мовлення підлітка.
22. Визначте специфіку комунікативного і поведінкового розвитку підлітка.
23. Розкрийте особливості соціальної ситуації розвитку в ранньому юнацькому віці. Наведіть характеристику діяльності старших школярів.
24. Назвіть напрями та зміст удосконалення психічних процесів і мовлення в ранній юності.
25. Визначте особливості формування особистості в старшому шкільному віці.
26. Охарактеризуйте комунікативний та поведінковий розвиток в ранній юності.
27. Наведіть основні варіанти періодизації розвитку дорослої людини.
28. Наведіть характеристику соціальної ситуації та психологічних особливостей розвитку в період юності.
29. Розкрийте специфіку соціальної ситуації та психічного розвитку в молодості.
30. Охарактеризуйте соціальний, особистісний та пізнавальний розвиток у зрілому

віці.

31. Охарактеризуйте соціальну ситуацію розвитку та визначте психологічні особливості похилого і старчого віку.
32. Визначте предмет, завдання та структуру педагогічної психології.
33. Визначте предмет та завдання психології виховання.
34. Розкрийте зміст основних теорій виховання.
35. Охарактеризуйте специфіку та стилі сімейного виховання.
36. Назвіть основні етапи формування та зміни соціальних установок.
37. Охарактеризуйте напрями виховання дітей немовлячого віку.
38. Зазначте, які соціально важливі якості формуються у дитини раннього віку.
39. Розкрийте особливості морального виховання в перші роки життя.
40. Визначте зміст фізичного та гігієнічного виховання в ранні роки.
41. Охарактеризуйте моральне виховання підлітків та юнаків, зазначте шляхи формування у них свідомої дисципліни.
42. Назвіть форми правового та екологічного виховання підлітків та юнаків.
43. Визначте мету та методи статевого виховання юнаків.
44. Розкрийте різні підходи до співвідношення навчання та розвитку.
45. Розкрийте специфіку розвиваючого навчання.
46. Поясніть зміст теорії поетапного формування розумових дій.
47. Дайте загальну характеристику навчальної діяльності, визначте її структуру.
48. Розкрийте поняття навчальної мотивації, назвіть її види. Охарактеризуйте засвоєння як аспект навчальної діяльності.
49. Охарактеризуйте самостійну роботу – вищу форму навчальної діяльності.
50. Дайте загальну характеристику педагогічної діяльності, розкрийте її структуру.

Практичні завдання:

1. Охарактеризуйте методи вікової та педагогічної психології. За допомогою яких методів доцільно досліджувати причини шкільної неуспішності учнів середніх класів? Обґрунтуйте свою думку.
2. Наведіть основні теоретичні концепції вікового розвитку. Як ви розумієте поняття «особистісна ідентичність» (Е. Еріксон)?
3. Охарактеризуйте соціальну ситуацію розвитку в ранньому віці. Розкрийте значення предметної та ігрової діяльності дитини раннього віку для розвитку її психічних процесів.
4. Охарактеризуйте розвиток особистості у віці від одного до трьох років. Визначте основні причини кризи трирічного віку.
5. Розкрийте основні критерії та засоби діагностики психологічної готовності дитини до навчання у школі; назвіть психологічні тести шкільної готовності.
6. Розкрийте специфіку соціальної ситуації розвитку підлітка. Розкрийте причини виникнення «мотиваційного вакууму» в сфері навчання підлітка, наведіть приклади.
7. Наведіть особливості особистісного розвитку в підлітковому віці. Поясніть причини та наслідки «кризи 13 років» за допомогою прикладів з життя.
8. Назвіть інститути виховання. Які фактори виховання, на вашу думку, справляють найбільший вплив на формування особистості?
9. Сформулюйте основні критерії ефективності виховної діяльності. Назвіть характеристики поведінки дитини певного віку (на ваш вибір), які можуть свідчити про ефективність виховних впливів.
10. Розкрийте взаємозв'язок спілкування та виховання. Визначте умови позитивного та негативного впливу колективу на розвиток особистості.
11. Розкрийте поняття самовиховання, наведіть його етапи. Які засоби самовиховання ви використовуєте? На що вони спрямовані?
12. Зазначте напрямки становлення характеру дитини дошкільного та молодшого

шкільного віку. Сформулюйте рекомендації щодо його стимулювання.

13. Наведіть рекомендації щодо виховання дошкільника та молодшого школяра у грі та домашній праці.

14. Наведіть рекомендації щодо виховання дітей дошкільного та молодшого шкільного віку в навчальній діяльності.

15. Наведіть рекомендації щодо організації розумового виховання осіб підліткового та раннього юнацького віку.

16. Сформулюйте рекомендації щодо виховання несприйнятливості підлітків та юнаків до наркотичних речовин.

17. Порівняйте поняття «навчальна діяльність», «навчання», «учіння», «научіння».

18. Розкрийте специфіку особистісно-діяльнісного підходу до організації навчального процесу. Запропонуйте шляхи його реалізації в умовах сучасної школи.

19. Наведіть характеристику традиційного та проблемного навчання, визначте їх переваги та недоліки.

20. Розкрийте особливості програмованого, комп'ютерного та алгоритмізованого навчання. Проаналізуйте переваги та недоліки даних напрямків навчання.

21. Охарактеризуйте професійно-педагогічні особливості педагога. Які якості та уміння педагога є, на вашу думку, найбільш важливими?

22. Охарактеризуйте стилі педагогічної діяльності. Обґрунтуйте доцільність їх використання в різних педагогічних ситуаціях.

23. Розкрийте особливості педагогічного спілкування. Зазначте основні бар'єри педагогічної взаємодії.

24. Вас запросили на відкритий урок із зарубіжної літератури в 9 клас. Наведіть критерії психологічного аналізу уроку.

25. Визначте виховний потенціал будь-якої молодіжної субкультури (на ваш вибір).

12. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

ОСНОВНА:

1. Немов Р. С. Психологія. Учеб. для студентів высш. пед. учеб. заведений. В 3 кн. Кн. 2. Психологія образования / Р. С. Немов. – М. : Просвещение : ВЛАДОС, 2001. – 496 с.

2. Заброцький М. М. Вікова психологія : Навч. посібник / М. М. Заброцький. – К. : МАУП, 1998. – 92 с.

3. Зеньковский В. В. Психология детства / В. В. Зеньковский. – М. : Academia, 1996. – 346 с.

4. Мухина В. С. Детская психология: Учеб. для студентов пед. институтов / Под ред. Л. А. Венгера. – М. : Просвещение, 1985. – 272 с.

5. Урунтаева Г. А. Практикум по детской психологии : Пособие для студентов пед. институтов / Г. А. Урунтаева, Ю. А. Афонькина. – М. : Просвещение, ВЛАДОС, 1995. – 212 с.

6. Педагогическая психология : Учеб. для студентов высш. учеб. заведений / Под ред. Н. В. Ключевой. – М. : Изд-во ВЛАДОС-ПРЕСС, 2003. – 400 с.

7. Рабочая книга школьного психолога / И. В. Дубровина, М. К. Акимова, Е. М. Борисова и др. – М. : Международная пед. академия, 1995. – 376 с.

8. Психология развития / Сост. и общ. ред.: авт. коллектив сотрудников кафедры психологии развития и дифференциальной психологии. – СПб. : Питер, 2001. – 341 с.

9. Психология человека от рождения до смерти / Под ред. А. А. Реана. – СПб. : ПРАЙМ-ЕВРОзнак, 2002. – 656 с.

ДОДАТКОВА:

10. Хрестоматия по педагогической психологии : Учеб. пособие для студентов. Сост. А. Красилов и А. Новгородцевой. – М.: Международная педагогическая академия, 1995. – 416 с.
11. Психология и педагогика. Учеб. пособие / Под ред. К. А. Альбухановой и др. – М. : Изд-во «Совершенство», 1998. – 320 с.
12. Талызина Н. Ф. Педагогическая психология : Учеб. для студентов сред. пед. учеб. заведений / Н. Ф. Талызина. – М. : Изд. центр «Академия», 1999. – 160 с.
13. Талызина Н. Ф. Практикум по педагогической психологии : Учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений / Н. Ф. Талызина. – М. : Изд. центр «Академия», 2002. – 192 с.
14. Кан-Калик В. А. Учителю о педагогическом общении : Книга для учителя / В. А. Кан-Калик – М. : Просвещение, 1987. – 191 с.
15. Психология и педагогика. Учебное пособие / Под. ред. А. А. Бодалева и др. – М. : Изд-во Института Психотерапии, 2004. – 585 с.
16. Александровская Э. М. Психологическое сопровождение школьников : Учеб. пособие для студентов высших пед. учебных заведений / Э. М. Александровская. – М. : Изд. центр «Академия», 2002. – 206 с.
17. Фридман Л. М. Психология детей и подростков: Справочник для учителей и воспитателей / Л. М. Фридман. – М. : Изд-во Института психотерапии, 2003. – 480 с.
18. Лейтес Н. С. Возрастная одаренность школьников: Учебное пособие для студентов высших пед. учебных заведений / Н. С. Лейтес. – М. : Изд. центр «Академия», 2001. – 320 с.
19. Ремшмидт Х. Подростковый и юношеский возраст: проблемы становления личности / Пер. с нем. / Х. Ремшмидт. – М. : Мир, 1994. – 320 с.
20. Психология детства : Учебник / Под. ред. А. А. Реана. – СПб. : «Прайм-ЕВРО-ЗНАК», 2003. – 368 с.
21. Венгер Л. А. Готов ли ваш ребенок к школе / Л. А. Венгер, Т. Д. Марцинковская, А. Л. Венгер. – М. : Знание, 1994. – 192 с.
22. Диагностика успешности учителя: Сборник метод. материалов для директоров и зам. директоров учеб. заведений, руководителей школ. – М. : «Педагогический поиск», 2004. – 160 с.
23. Нижегородцева Н. В. Психолого-педагогическая готовность ребенка к школе : Пособие для практических психологов, педагогов и родителей / Н. В. Нижегородцева, В. Д. Шадриков. – М. : ВЛАДОС, 2001. – 256 с.
24. Хозиева М. В. Практикум по возрастнo-психологическому консультированию : Учебное пособие для студентов высших учебных заведений М. В. Хозиева. – М. : Изд. центр «Академия», 2005. – 320 с.
25. Тесты для детей, сборник тестов и развивающих упражнений / Сост. М. Н. Ильина и др. – СПб. : «Дельта», 1997. – 384 с.
26. Белоусова З. И. Психодиагностика в начальной школе / З. И. Белоусова, В. Э. Бойко, Л. И. Мищик. – З. : «Полиграф», 1994. – 192 с.
27. Тарасун В. В. Тесты учебных способностей для первого класса / В. В. Тарасун. – М. : «Эйдос», 1996. – 107 с.
28. Терлецька Л. Шкільна психодіагностика / Л. Терлецька. – К. Редакції загальнопедагогічних газет, 2003. – 120 с.
29. Реан А. А. Социальная педагогическая психология / А. А. Реан, Я. Л. Коломинский. – СПб. : Питер, 2000. – 416 с.
30. Психодіагностика / Упоряд. Л. Терлецька, О. Главник. – К. : Шкільний світ, 2002. – 112 с.

31. Шаграева О. А. Детская психология: теоретический и практический курс : Учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / О. А. Шаграева. – М. : Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2001. – 368 с.
32. Фіцула М. М. Педагогіка / М. М. Фіцула. – К. : Академія, 2002. – 528 с.
33. Эльконин Д. Б. Психология игры / Д. Б. Эльконин. – М., 1976. – 304 с.
34. Дуткевич Т. В. Дитяча психологія : Навч. посіб. / Т. В. Дуткевич. – К. : Центр учбової літератури, 2012. – 424 с.
35. Зимняя И. А. Педагогическая психология: учебник для ВУЗов / И. А. Зимняя. – М. : Логос, 2010. – 448 с.
36. Савчин М. В. Вікова психологія : Навчальний посібник / М. В. Савчин, Л. П. Васильченко. – К. : Академ-видав, 2006. – 360 с.
37. Овчарова Р. В. Технологии практического психолога образования : Уч. пособие для студентов вузов и практических работников / Р. В. Овчарова. – М. : ТЦ «Сфера», 2000. – 448 с.
38. Байярд Р. Т. Ваш беспокойный подросток / Р. Т. Байярд, Дж. Байярд. — М. : Просвещение, 1991. – 224 с.
39. Кон И. С. Психология ранней юности : Кн. для учителя / И. С. Кон. – М. : Просвещение, 1989. – 255 с.
40. Воспитание трудного ребенка. Дети с девиантным поведением / Под ред. М. И. Рожкова. – М. : Владос, 2003. – 240 с.
41. Зайцева И. А. Коррекционная педагогика / И. А. Зайцева, В. С. Кукушкин, Г. Г. Ларин. – Ростов-на-Дону : Издательский центр «МарТ», 2002. – 304 с.
42. Личко А. Е. Патохарактерологический диагностический опросник для подростков и опыт его практического применения / А. Е. Личко, М. Я. Иванов. – Л., 1976. – 57 с.
43. Чуковский К.И. От двух до пяти: книга для родителей. – М.: Педагогика, 1990. – 384 с.

13. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ В МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ

1. Психологія. Навчальні матеріали онлайн <http://pidruchniki.com/psihologiya/>
2. Психологія. Підручники онлайн <http://libfree.com/psihologiya>